Svenska Unescorådets skriftserie. Nr 3/1992.

RAPPORT FRÅN UNESCOS 26:e GENERALKONFERENS 1991

Avgiven av den svenska delegationen

Stockholm 1992

Förord

Rapporten från Unescos generalkonferens 1991 har utarbetats av Svenska Unescorådets kansli på basis av rapporterna från de svenska deltagarna. (Delegationens sammansättning, se bilaga 3).

I rapporten har medtagits några svenska och ett nordiskt inlägg, samt den svenska delegationens brev till Unesco med synpunkter på generalkonferensen.

INNEHÅLL

1.
Inledning

2.
Rapporter:

A.
- plenaren

B.
- Kommission I

C.
- Kommission II
Utbildning

D.
- Kommission III
Vetenskap

E.
- Kommission IV
Kultur, media

F.
- Kommisson V
Fred, mänskliga rättigheter osv

Bilaga 1.
Tal av statsrådet Per Unckel.

Bilaga 2.
Nordiskt inlägg om Kommissionen för Kultur och Utveckling.
Svenskt inlägg om Kulturårtiondet och Kommissionen för Kultur och Utveckling.

Bilaga 3.
Svenska delegationen

Bilaga 4.
Den svenska delegationens synpunkter på 1991 års generalkonferens - Brev till Generaldirektör Federico Mayor, Unesco

1. Inledning

1. Unescos generalkonferenser

Unescos generalkonferens möts vart annat år för att bl a besluta om program och budget för nästkommande två-årsperiod. Under året före generalkonferensen sänder generaldirektören ut ett förslag till program och budget som därefter diskuteras nationellt och i Unescos styrelse. Synpunkterna från dessa diskussioner utgör - tillsammans med förslaget - underlag för generalkonferensens beslut. Förslaget kan i stora drag härledas ur organisationens sex-årsplan (Medium Term Plan).

Medlemsländerna presenterar förslag till ändringar i programförslag. Som regel brukar fler än 200 sådana ändringsförslag presenteras. Generalkonferensen har följaktligen ett mycket stort antal förslag att ta ställning till.

Arbetet under generalkonferensen regisseras av Unescos styrelse, som beslutar om vilka frågor som skall diskuteras i den allmänna debatten, till vilken kommission olika ärenden skall föras etc. För generalkonferensen tillsätts en särskild styrelse.

Unescos program är indelat i huvudprogramområden, vilka diskuteras i olika kommissioner (utskott):
Kommission II behandlar utbildning
Kommission III behandlar natur- och samhällsvetenskap
Kommission IV behandlar kultur och kommunikation

Vidare arbetar en kommission med allmänna programfrågor, en kommitté för allmänna administrativa frågor, en juridisk kommitté samt en nomineringskommitté. Kommissionerna arbetar under ca två veckor. Parallellt med arbetet i kommissionerna (utskotten) och kommittéerna pågår under den första veckan en allmän generaldebatt, där delegationernas ordföranden - i de flesta fall en minister - deltar. Generalkonferensen brukar pågå i ca fyra veckor.

När Unesco grundades sågs generalkonferensen som en verklig mötesplats för experter från alla Unescos områden och från medlemsländerna. Sedan dess har programmet expanderat och utökats och antalet medlemsländer flerfaldigats - f n drygt 170. Idag är generalkonferensen en mötesplats i kommissionsarbetet: där möts medlemsländernas experter .

Betydelsen av generalkonferensens beslut avseende program och budget har också minskat, dels för att programförslaget är mer allmänt, dels för att organisationen inte haft möjlighet att fullt ut följa generalkonferensens beslut och helt genomföra programmet p g a ekonomiska svårigheter. Från svensk sida har vi föreslagit att generalkonferensen borde ges en annan utformning och inriktning (bilaga 4).

2. 1991 års generalkonferens

Generalkonferensen 1991 fattade beslut om inriktningen av programmet under budgetperioden 1992-93. Det är år 3 och 4 i en löpande sexårsplan. Utvärderingar av verksamheterna under år 1 och 2 (1990 och 1991) föreligger ännu inte i större omfattning.

Före generalkonferensen hade Japan presenterat förslag till ändringar av Unescos stadga och styrelsens arbetssätt. Enligt förslaget skulle styrelsen - fn ca 51 personer - fortsättningsvis utgöras av företrädare för medlemsländerna (och inte längre väljas i personlig kapacitet), vidare skulle styrelsen inrätta en arbetsgrupp för ekonomiska och administrativa frågor samt ett "intellektuellt forum"; en grupp bestående av kulturpersonligheter som skulle diskutera olika frågor med anknytning till Unescos verksamhet. I det japanska förslaget fanns också tankar om att styrelsen skulle kunna mötas mellan sina reguljära möten.

Förslagen skapade en hel del debatt. Sverige stödde tankarna i förslaget; liknande idéer presenterades av Sverige redan på 1970-talet. Med några smärre förändringar och modifieringar godkändes förslaget, vilket bl a innebär att de som väljs in i styrelsen vid nästa generalkonferens (1993) kommer att vara företrädare för medlemsländerna.

En annan debatt under generalkonferensen rörde organsationens ekonomi. Flera medlemsländer hade inte betalat sin medlemsavgift vilket skapat stora svårigheter.

I det svenska inlägget i generaldebatten påpekade statsrådet Per Unckel att denna eftersläpning medför att de länder som betalar i tid också får stå för räntorna på de lån som organisationen måste ta upp för att klara löpande utgifter. Den ekonomiska debatten blev dock inte så omfattande.

Generalkonferensens beslut om programmet baserades inte på en realistisk uppfattning om förväntade intäkter. Då generalkonferen avslutningsvis också ålade generaldirektören ett kraftigt sparbeting

förefaller det klart att programmet inte kommer att kunna genomföras i hela sin omfattning.

Generalkonferensen besöktes denna gång av fler höga dignitärer än vad som är brukligt. Frankrikes president Mitterrand och statsöverhuvuden från flera andra länder talade till generalkonferensen liksom dåvarande generalsekreteraren för FN, Perez de Cuellar.

3. Svenska ståndpunkter

Den svenska delegationen (se bil 3) arbetade enligt den instruktion som regeringen beslutat om. En av de ståndpunkter som Sverige sedan länge förfäktat är att organisationen måste koncentrera sin verksamhet till färre - tydligt prioriterade - uppgifter.

När den nu gällande sexårsplanen antogs 1989 lyckades styrelsen och generalkonferensen definiera vissa områden som viktigast:
- läskunnighet
- miljöfrågor
- kulturårtiondet
- kommunikationsutveckling.

Unesco har definierat tre målgrupper:
- de minst utvecklade länderna
- Afrika
- kvinnor

Sverige ställer sig bakom dessa prioriterade områden och målgrupper. Som vi ser det innebär denna prioritering också att icke-prioriterade verksamheter måste avslutas.

Det har från svensk sida framförts kritik mot att dessa prioriterade områden och målgrupper inte gjorts tillräckligt synliga.

Sverige anser också att Unescos arbete bättre kan utföras genom att en stor del av verksamheten decentraliseras. Unesco bör då i de skilda medlemsländerna utnyttja de institutioner som redan finns hellre än att etablera egna organ.

I linje med tankarna i det nordiska FN-projektet anser Sverige att Unesco bör koncentrera sin verksamhet på sina egentliga uppgifter.

2. Rapporter
A. Plenaren

Plenaren möts kontinuerligt under generalkonferensen. Inledningsvis pågår den allmänna debatten i plenum, därefter möts plenaren bl a för att anta kommissionernas rapporter, för att fastställa budgetens omslutning (och som en konsekvens av detta, medlemsländernas bidrag) och för att anta rekomendationer och liknande.

I sitt förberedelsearbete inför generalkonferensen fastställer Unescos styrelse några teman för den allmänna debatten. Dessvärre håller sig inte alla talare till dessa teman, vilket gör att många olika frågor berörs i inläggen. Debattens värde för organisationens framtida inriktning är därför svår att bedöma.

Den allmänna debatten, som pågick under den första veckan av generalkonferensen begränsades dock - i princip - till ett fåtal teman:
- förslagen till ändring av konstitutionen (de japanska ändringsförslagen avseende främst styrelsens sammansättning och arbetsformer),
- Unescos ekonomiska situation,
- tillfredställelse över organisationens utveckling.

I anslutning till detta sista tema uttryckte många talare stor glädje över de nya medlemsländerna. De baltiska republikerna hälsades varmt välkomna i många inlägg.

Många talare gav också utförliga referat av situationen i det egna landet; utvecklingen av antalet skolor, utarbetandet av nationella utbildningsplaner och andra liknande projekt med anknytning till Unescos kompetensområden. Inläggen framfördes i regel av någon minister.

De nordiska ministrarnas inlägg skilde sig i många avseenden från de andra, genom att de var klara, tydliga och kortare. De refererade också till det nordiska FN-projektet. De underströk projektets åsikter om FN-organisationernas roll och uppgifter. I anslutning till detta betonades vikten av programkoncentration, tydligare prioritering av organisationens uppgifter m m.

Det svenska inlägget i debatten finns i bilaga 1.

Vad gäller plenarens övriga uppgifter består de till stor del i att fastställa beslut som fattats i kommissionerna.

Bland de sista beslut generalkonferensen fattar i plenaren rör beslut om Unescos budget. Beslutet baseras på rapporterna från de olika kommissionerna och den administrativa kommittén. Sedan kommissionernas rapporter antagits, vilket innebär att kommissionernas rekommendation avseende arbetsplanen skall genomföras, beslutade generalkonferensen att vissa utgifter skulle bakas in i de givna ramarna, dvs man ålade generaldirektören att spara.

B. Kommission I

16/10 - 29/10
Ordförande: M Mickwitz, Finland
Rapportör: A Kocjan, Polen

Till skillnad från övriga kommissioner som arbetar med ett (eller flera) Unescos stora arbetsområden, tar denna kommission upp frågor av mer övergripande art.

De viktigaste frågorna för kommissionen rör t ex Unescos arbete med kvinnofrågor, publikations- och informationsfrågor samt - vilket var speciellt för denna generalkonferens - förslaget att inrätta ett forum för reflektion, en slags programgrupp för styrelsen.

Beträffande kvinnofrågorna har Unesco fastslagit kvinnor som en av organisationens prioriterade målgrupper. (I program och budgetförslaget anges dock inte hur, eller i vilken utsträckning gruppen prioriteras.)

Underlaget för diskussionen avseende kvinnor förelåg dels i program- och budgetförslaget, dels i generaldirektörens rapport om "Unescos bidrag för att förbättra kvinnors ställning", samt två resolutionsförslag, ett nordiskt och ett från Tyskland och Österrike. Norge höll ett inlägg å de nordiska ländernas vägnar, då man bl a pläderade för det nordiska resolutionsförslaget. Ett mycket stort antal talare deltog i debatten.

Kommissionen tillsatte en informell arbetsgrupp som lyckades utarbeta ett gemensamt förslag, en resolution. I resolutionstexten fastslås bl a att varje lands nationalkommission skall utse någon person eller institution - inom eller utanför kommissionen - att fungera som nationell kontakt med Unesco för kvinnoprogrammet.

Kommissionens debatt om publikations- och informationsverksamheten innehöll inga större nyheter. Flera talare klagade över långsamheten i pressinformationen, den dåliga kvalitén och liknande. De minskade bidragen till nationella utgåvor av Unesco Courier beklagades från flera länder.

"Forum för reflektion", vilket ursprungligen var en del av de japanska reformförslagen avseende styrelsens arbete, men därefter utvecklats av Tyskland, ägnades stor uppmärksamhet av kommissionen. Argumenten för förslaget var att forum skulle ge nya uppslag till styrelsens arbete. Motargumenten tog fasta på att styrelsen minskade sin egen roll och betydelse, samt att det skulle bli för dyrt.

Sverige stödde idén om ett forum. Frankrike som motsatte sig förslaget presenterade ett eget resolutionsförslag. Kommissionens slutliga beslut kan sägas vara en kompromiss mellan de ursprungliga idéerna.

Forum inrättas - ad hoc. Vid nästa generalkonferens avgörs om forumet skall vara en bestående del i Unescos organisationsstruktur.

C. Kommission II. UTBILDNING.

Huvudprogram 1. Utbildning och framtiden (Education and the future) med underprogrammen:
- **grundutbildning** (Towards basic education for all)
- **högre utbildning** (Education for the twenty-first century)

Underprogram 1: Grundläggande utbildning för alla (Towards basic education for all)

24/10 - 30/10
Ordförande: S Almansuri, Libyen
Rapportör: G D'Oliveira Marins, Portugal

Arbetet för att jordens alla innevånare skall kunna få grundläggande utbildning är Unescos mest prioriterade verksamhet, och högst prioriterat är det mest grundläggande: allmän läs- och skrivkunnighet. Ett särskilt s.k. mobiliseringsprojekt arbetar med denna fråga.

Ett av Unescos mål är att göra världens regeringar och makthavare medvetna om att läskunnigheten har helt avgörande betydelse för all vidare utveckling och att de måste satsa på denna. Kvinnor hör på många håll till de mest eftersatta. Unesco har därför satt upp utbildning av kvinnor som ett särskilt prioriterat mål.

Detta var Unescos första generalkonferens efter det av FN proklamerade Läskunnighetsåret 1990 med den stora Utbildning för alla-konferensen (Jomtien, Thailand, mars 1990) där en **deklaration om utbildning för alla** och **riktlinjer för åtgärder för att förverkliga deklarationen** antogs. Så gott som alla inlägg hänvisade till Jomtienkonferensen. Det underströks att kampen mot analfabetismen måste föras med stor kraft under resten av 1900-talet, om det skall finnas någon chans att uppnå målet att avskaffa analfabetismen till år 2000. Arbetet under läskunnighetsåret 1990 och konferensen i Jomtien tycktes ha givit som resultat att utbildningsaktiviteterna ökat i flera länder.

Delegaterna var allmänt nöjda med Unescos verksamhet under denna programpunkt. Flera underströk vikten av att grundläggande utbildning skulle vara öppen och tillgänglig för alla och att man här måste göra särskilda insatser för flickor och kvinnor skall få reell tillgång till utbildning.

Många länder påpekade också att grundläggande utbildning inte bara handlade om undervisning av barn utan även av ungdomar och vuxna. Kommissionen tillstyrkte därför ett italienskt resolutionsförslag att er-

sätta begreppet "continuing education" i programtexten med "adult education" som precisare och mer konkret angav vad det faktiskt handlade om i den texten.

Det gemensamma nordiska inlägget hölls av Norge. De nordiska länderna såg med tillfredställelse att programmet under de senaste åren koncentrerats - en allmän nordisk policy som genomgående hävdats beträffade Unescos hela arbete - samt att programdokumentet blivit enklare, mer översiktligt och läsbart. De nordiska länderna var nöjda med att utbildningsprogrammet alltjämt är Unescos viktigaste och får mer än 40% av budgeten. I inlägget poängterades vidare vikten av ett kvinnoperspektiv i programmen. Viktigt var också att det ställdes kvalitetskrav, både på personalen (på såväl central som regional nivå) som programinnehåll och genomförande. Det betonades att detta är helt avgörande om Unesco ska kunna upprätthålla en ledande roll när det gäller utbildning. Liknade synpunkter framfördes av andra delegater, bland andra från utvecklingsländerna.

De nordiska länderna tog också upp miljöundervisning som en viktig punkt. I miljöundervisningen finns en självklart tvärvetenskaplig karaktär, men man måste vara uppmärksam på att det faktum att miljön dras in i många sammanhang inte medför att begreppet urvattnas. Det är viktigt att ha en klar definition på vad man talar om. Inom Unesco bör man också bemöda sig om ett helhetstänkande när det gäller de olika programområdena och miljön.

Danmark gjorde ett inlägg där man tog upp bruket av extrabudgetära medel, som står för hälften av finansieringen av Unescos utbildningsaktiviteter. Man var orolig för realismen i finiansieringen. På detta svarade generaldirektörens representant, Colin Power, chef för utbildningsavdelningen att den enligt hans åsikt var realistisk. Avvikelserna skulle snarare bli åt det positiva hållet. Biståndet till grundläggande utbildning stod nu för 32% av världens samlade utbildningsbistånd. Man kunde förvänta sig att andelen skulle stiga till 50% under 1993.

Sverige har i Unesco bl.a. arbetat för specialundervisning och utbildning för de som har olika former av funktionsnedsättningar. Sverige gjorde ett inlägg för att ge specialundervisningen stöd i Unescos programverksamhet. Det poängterades också att barn med handikapp i största möjliga utsträckning bör integreras i vanliga skolor. Flera länder tog sedan upp undervisning av barn med olika typer av problem. Sekretariatet noterade med tacksamhet de svenska synpunkterna.

Underprogram 2. Högre utbildning (Education for the twenty-first century)

Detta underprogram innehåller en rad delprogram kopplade till aktiviteter inom skilda områden, bland andra:
- förnyelse av utbildningens innehåll och metoder,
- yrkesutbildning
- lärarutbildning
- lärarnas status
- högskole- och universitetsutbildning,
- utbildningsplanering
- utbildningsteknologi
- distansundervisning

Generaldirektörens representant, biträdande generaldirektör Colin Power, inledde debatten. Han underströk bl a betydelsen av den humanistiska dimensionen i utbildningen, något som också är en del av programmet. Inledande anföranden hölls även av representanter för International Bureau of Education (IBE) i Genève, Institute for Educational Planning (IIEP) i Paris och Unesco Institute for Education (UIE) i Hamburg.

Nederländerna föreslog att det skulle tillsättas en arbetsgrupp för att behandla frågan om en internationell konvention om erkännande av studier och kvalifikationer inom högre utbildning. Japan lade fram en resolutionstext i samma fråga.

Norge gjorde ett inlägg som underströk betydelsen av IIEPs arbete (Detta institut, som utbildar utbildningsplanerare, främst från tredje världen, har sedan starten haft ett starkt nordisk stöd.) Norge påpekade vidare att även om kvinnoperspektivet framhålls i alla Unsecos progam, är det ett stort avstånd mellan teori och praktik, vilket bl.a. visades av valen till ordförande och rapportörer i kommissionen, alla män.

I den allmänna debatten betonade många länder betydelsen av högre utbildning, inte minst yrkes- och fackutbildning. Utan tillräcklig mängd människor med högre utbildning har ett utvecklingsland svårt att komma bort från beroendet av den industrialiserade världen.

Vid den 25:e generalkonferensen 1989 beslöts om en utredning av ett eventuellt internationellt centrum för teknisk utbildning och yrkesutbildning. Mot bakgrunden av denna undersökning beslöts att det skulle göras ett två/treårigt pilotprojekt. Ett nätverk skulle byggas upp, och en undersökning skulle göras om finansiering och placering av ett eventuellt centrum, vidare skulle en rad mindre projekt genomföras.

Därefter skulle verksamheten utvärderas, som grund för ett beslut av den 28:e generalkonferensen (1995) om ett eventuellt upprättande av ett sådant centrum. Det beslutades inte om placeringen av pilotprojektet, men Tyskland förklarade sig villigt till omfattande ekonomiskt och praktiskt bistånd, om det placerades i Tyskland.

Generaldirektören lade fram en rapport med ett utkast till en internationell konvention om godkännande av studier och kvalifikationer beträffande högre utbildning. Förslaget behandlades i en arbetsgrupp som utarbetade ett resolutionsutkast vilket senare antogs.

I resolutionen uppmanas medlemsländerna att, om så inte redan skett, ratificera de regionala konventionerna samt bygga ut samarbetet mellan regionerna. Generaldirektören uppmanades att på grundval av medlemsländernas kommentarer till nästa generalkonferens utarbeta förslag till en ny konvention och en ny rekommendation, som eventuellt kan tjäna som ram för ett vidare internationellt samarbete. Generaldirektören uppmanades dessutom att tillsätta en mindre expertgrupp som rådgivare till sekretariatet vid utarbetandet av utkasten.

D. Kommission III. VETENSKAP

Huvudprogramområde II. Forskning för utveckling och miljö. (Science for Progress and the Environment)

24/10 - 30/10
Ordförande: K. Fofoli Seddoh, Togo
Rapportör: M. Laufer, Venezuela

Debatten organiserades kring två disskussionsblock, vilket delvis var ett resultat av nordisk förslag. Tidigare hade man arbetat med tre block, vilket resulterat i fragmentisering av debatten och onödiga upprepningar.

Ett diskussionsblock ägnades åt:
– programmen för **vetenskap för utveckling samt vetenskap, teknologi och samhälle**.
Det andra behandlade:
– programmen för **miljö och resursutnyttjande**.

Enligt den nordiska arbetsfördelningen stod Danmark för de gemensamma nordiska inläggen. Debatten under diskussionsblock I visade på en allmän tillfredsställelse med generaldirektörens försök att koncentrera programmet till färre, mer väsentliga områden. Det gemensamma nordiska förslaget till programtillägg om de etiska och juridiska aspekterna på bioteknologisk forskning, särskilt "Human Genome Research" (forskning i de mänskliga generna), fick stöd från många håll. Detta ledde till att det skrevs in i programmet att det skulle avhållas en konferens i ämnet. Från nordisk synpunkt kan detta inte vara tillräckligt. Genom aktivt deltagande i arrangerandet av konferensen har de nordiska länderna dock möjlighet att påverka utformningen.

Det fanns många resolutionsförslag. De flesta prisade prioriteringarna inom huvudprogrammet men pläderade för mer resurser till olika delprogram och institut. Kommissionen anslöt sig till sekretariatets förslag att alla resolutioner med budgetimplikationer skulle avslås eller hänvisas till Participation Programme. Övriga antogs i allmänhet efter att ha bearbetats av sekretariatet.

Många länder, särskilt bland utvecklingsländerna, önskade större resurser till utbildning, framför allt på universitetsnivå. Man ville också ha bättre kvalitet i undervisningen och såg här en utveckling av speciella gästprofessurer från Unesco, s k Unesco chairs, som ett medel till sådan kvalitetshöjning. Flera länder, framför allt från Afrika och Öst-Europa,

framhöll vidare att naturvetenskaperna behövde förstärkas även inom annan utbildning, inte minst lärarutbildningarna.

Betydelsen av teknologin för ett lands utveckling framhölls från många håll. Stora förhoppningar knöts till bioteknologiska landvinningar som skulle kunna bidra till en bättre livsmedelsförsörjning. Många utvecklingsländer var mycket angelägna att få in teknologi i utbildningssystemet, så att de skulle kunna bygga upp egen kompetens på området. Ett annat önskemål var kompentensuppbyggnad för framställning av lokalt producerad teknisk utrustning.

Många talare framhöll det goda arbete som utfördes genom de regionala kontoren och nätverken. Framför allt slöt de östeuropeiska länderna upp bakom ROSTE (Regional Office for Science and Technology in Europe) och de afrikanska länderna bakom ANSTI (African Network of Science and Technology Institutions).

Diskussionsblock två, Miljön och utnyttjandet av naturresurserna, inleddes av chefen för Unescos forskningsavdelning, dr Badran. Han framhöll att i enlighet med tidigare beslut var detta Unescos mest prioriterade område, vilket avspeglades i att budgeten höjts med 14%. De många inläggen visade att denna prioritering har starkt stöd från medlemsländerna, och många talare förordade en ännu kraftfullare satsning.

De fyra stora programmen IGCP (Internationella geologiska korrelationsprogrammet), IOC (Mellanstatliga havskommissionen), MAB (Människan och biosfären) och IHP (Internationella hydrologiprogrammet), som alla presenterades av sina ordförande, fick allmänt beröm (i synnerhet IOC). Flera talare ansåg dock att de borde förstärkas administrativt och ekonomiskt. Några önskade en utvärdering av MAB, som verkat i tjugo år. Det fanns många önskemål om utbyggnad i olika riktningar. Framför allt framhävdes behovet av utbildning när det gäller miljö och miljöförvaltning. Starkt stöd fick också ett program om biologisk mångfald. Många talare påtalade behovet av nya centra för arbete mot naturkatastrofer. Delegaterna från Östeuropa berömde allmänt Tjernobylprogrammet.

Några talare efterlyste ett närmare samarbete mellan natur- och samhällsvetenskaperna inom de olika programmen, något som ligger helt i linje med den nordiska inställningen.

I övrigt handlade diskussionen främst om två specifika frågor: Den ena är Unescos roll inför miljökoneferensen i Rio de Janeiro, UNCED 92. Många uttryckte oro för att Unescos möjligheter att i framtiden spela

en roll när det gäller den globala miljöforskningen. Unesco lade själv fram ett resolutionsförslag som visade på Unescos stora roll och betydelse för de ämnen som skall tas upp på konferensen, detta förslag antogs. Det nordiska inlägget påpekade med tydlig skärpa att Unescos betydelse beror på de resultat organisationen kan förevisa.

Den andra rörde samarbetet i Europa mellan öst och väst. Nederländerna och Italien m fl länder hade lagt ett resolutionsförslag som gick ut på att man via Unescos Europa-kontor ROSTE skulle hjälpa Europa (underförstått Österuropa) att bygga upp "peer review" system, dvs ett system för utvärdering av kvalitet och resultat i verksamheten. Detta utlöste en mycket omfattande, bitvis animerad och delvis ganska förvirrad debatt. Österuropeerna ansåg att kraft och medel borde kunna satsas även på Europa medan tredje världen uttryckte fruktan att sidoställas och önskade samma utvärderingsstöd via regionala kontoren i tredje världen. De västeuropeiska länderna delades i två falanger (anförda av Frankrike respektive Italien/Nederländerna) med passionerat olika uppfattning om vad "peer reviews" innebär och hur de skall utföras: skall de utföras av ansvariga inom ett forskningssystem eller skall helt utomstående experter tillkallas. En arbetsgrupp åstadkom ett kompromissförslag som innehöll en allmän del som inte nämnde Europa och en del som särskilt tog upp vad Unesco i detta avseende kunde göra för Österuropa.

E. Kommission IV KULTUR , MEDIA (kommunikation

Huvudprogram 3. Bevarande och berikning av det kulturella arvet
(Preservation and enhancement of the cultural heritage)

24/10- 28/10
Ordförande: L Portilla, Mexico
Rapportör: F. I. A. Omu, Nigeria

1,5 miljoner dollar hade reserverats för att kunna tillgodose resolutionsförslag inom området för kommission IV.

Biträdande generaldirektör Henri Lopes, introducerade det före-slagna programmet och påpekade att budgeten höjts med 40 % för cultural heritage (bevarandet av kulturavet) i förhållande till föregående budget. Han framhöll att flertalet av projekten och åtgärderna i programmet stöder de fattiga länderna där bl.a. restaureringsinsatser har betydelse för den kulturella identiteten, för utvecklandet av turism men också för utbildning och undervisning. Unescos roll är att stödja med bidrag, samordning, konsultation, konferenser samt genom information. (Ett flertal projekt presenterades under konferensen, en större utställning visade projekt från Sri Lanka).

I den följande debatten framkom att det rådde en allmän uppslutning kring programmets uppläggning, dess koncentration och prioriteringar. Olika angelägna projekt nämndes. Några länder däribland Schweiz, Bulgarien, Japan och Kanada tog upp den aktuella situationen i Jugoslavien och vädjade om att Unesco skulle agera mot bombningarna av Dubrovnik, som finns med på Unescos världsarvslista. Påföljande dag genomfördes en manifestation i plenum där generaldirektören och flera länder formulerade en protest. Etiopien nämnde SIDA:s stöd till sina projekt. I debatten fördes också frågan fram om återförande av kulturföremål.

Finland, som talade för de nordiska länderna, påminde om att Unescos konvention om världens kultur- och naturarv fyller 20 år, vilket ger anledning att se över strategin framöver och hävda ett övergripande synsätt på kulturmiljö- och naturfrågor samt att framhålla värdet av många objekt inom den nutida arkitekturen och dess behov av underhåll och bevarande. Hittills har man varit restriktiv med att införa 1900-talets arkitektur och andra minnesmärken på listan.

Kommissionen antog rapporter från Intergovernmental Commission on the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (26 C/91) samt från motsvarande kommitté for Promoting the Return of Cultural Property to its Countries of Origin or its Restitution in case of Illicit Appropriation (26 C/92). Vidare behandlades och fastställdes Solomon Islands anhållan att ansluta sig till Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (agenda item 14.3).

World Report on Culture and Development

Den viktigaste debatten kring Kulturårtiondet gällde världskulturrapporten och den kommitté som skulle utarbeta den. Inför generalkonferensen hade inga förslag om rapporten presenterats av generaldirektören utan endast ett bakgrundsdokument (26 C/127) med olika alternativ där huvudförslaget var nedläggning på grund av bristande finansiering.

Norge presenterade i det läget och med kort varsel ett detaljerat resolutionsförslag om inrättandet av en särskild oberoende kommitté med uppgift att utarbeta en omfattande rapport. Frågan har behandlats vid flera tillfällen i Unescos styrelse och det är dessa diskussioner som varit underlag för det norska förslaget. Norge markerade också sin vilja genom att utlova ett ansenligt belopp. Norges förslag fick ett brett stöd från Nederländerna och övriga nordiska länder. En rad länder i tredje världen anslöt sig också. Den norska delegaten Ingrid Eide gjorde för de nordiska länderna (bilaga 2) ett kraftfullt inlägg i debattens inledning. Diskussionen kom framför allt att handla om den metodiska uppläggningen och vissa definitioner.

Nederländerna och Schweiz var livliga förespråkare för kommissionen bland de europeiska nationerna. Nederländerna utlovade också ett ekonomiskat stöd, som skulle preciseras så snart en kommitté tillsatts. Schweiz framhöll att rapporten var en nödvändig del av kulturårtiondet. Sovjetunionen framhöll betydelsen av en rapport av detta slag för hjälp och konkreta råd för kulturpolitiken i de nya demokratiska staterna. Japan framhöll att de regionala aspekterna måste värnas och värjde sig samtidigt mot alltför politisk karaktär av rapportarbetet. Sveriges inlägg framgår av bilaga 2.

Spanien höll sig avvaktande medan Frankrike stod för den mest ingående kritiken av formuleringar i resolutionsförslaget. Den gick ut på att för stor vikt lagts vid "reflection-oriented" medan man från fransk sida önskade mer "action-oriented". Det fanns också misstro mot att en internationell kommitté på hög nivå skulle har förmåga att spegla de lokala förhållandena. Resolutionsförslaget tog för lite hänsyn till de

kulturella aspekterna och särdragen i förhållande till den allmänna utvecklingsaspekten. Begreppen "commission" och "report" borde bytas mot "panel" respektive "agenda" (för att undvika referens till tidigare splittrade projekt, ex.Mc Briderapporten).

En rad länder i Afrika och Latinamerika gav engagerat uttryck för sitt stöd till såväl kommitté som rapport. De återkommande argumenten gällde behovet av vägledning och referensmaterial i det kulturpolitiska arbetet och betydelsen av att kunna visa på sammanhanget mellan kultur och utveckling. De regionala aspekterna betonades.

Kommittén beslöt att tillsätta en "open-ended" arbetsgrupp med uppgift att komma fram till en text som kunde accepteras av alla parter. Ett flertal länder deltog. Under lördagen arbetade arbetsgruppen fram ett reviderat förslag till beslut En rad ändringar gjordes som bl.a. avsåg relationerna mellan kultur och utveckling. Den viktigaste förändringen var att rapporten beskrivs som "policyoriented" i stället för "problemoriented" vilket helt motsvarade den nordiska synen på syftet med rapporten. Rubriken för resolutionen ändrades enligt franskt förslag till "World Commission for Culture and Development". Arbetsgruppens förslag förelades kommittén, där det godtogs utan debatt och med endast en kommentar från fransk sida. Senare godtogs kommitténs förslag utan några ändringar i plenum.

International cultural co-operation and preservation and enrichment of cultural identities

Inläggen var många och omfattade en rad olika projekt och önskemål om insatser från Unescos sida. Av störst intresse var den sammanfattning som gjordes av Lopes (generaldirektörens representant), detta var en programförklaring från Unesco:

- I framtiden skall Unesco eftersträva ett mer koncentrerat program. Allt kan inte täckas och tillgodoses. Unesco måste få välja och ange färdriktning. Därför måste man ge avkall på vissa insatser, exempelvis stöd till stora festivaler och utställningar.
- Uteliggande projekt måste följas upp och avslutas - exempelvis "The history of Africa".
- Unesco kommer att vara återhållsamt vad gäller stipendier: de måste i framtiden vara samfinansierade med en partner som kan stå för halva kostnaden.
- Flera önskemål om stöd till bokutgivning hade kommit upp i inläggen. Unesco ser vikten av detta men kan inte gå in med finansieringsstöd, Världsbanken nämndes som möjlig alternativ finansiär.

- Non physical heritage. Lopes markerade inledningsvis att detta omfattar mer än muntlig tradition, t ex dans. Lämpligt avstamp för detta viktiga område kunde tas i ett expertmöte med uppgift att ta fram koncept, prioriteringar och handlingsplan.
- Donauprojektet skall byggas upp som ett intersektionellt projekt.
- Barockprojektet: Unesco kommer att välja ut deltagarna med stor omsorg.
- Decentraliseringen av Unescos verksamhet går långsamt. Detta beror till stor del på brist på medel, anförde Lopes.

E. Kommission IV. MEDIA (kommunikation) (IPDC, PGI & IIP)

IPDC = International Programme for Development of Communication
PGI /GIP = General Information Programme
IIP = Intergovernmental Informatics Programme

Det övergripande intrycket av inlägg och diskussioner var stor enighet kring IPDCs arbete och målsättning. Flera talare (Japan, Litauen) underströk de stora förändringar som ägt rum i världen sedan förra generalkonferensen, behovet av mera finansiella resurser till IPDC framhölls (Nigeria, Kamerun, Kina, Malavi, Ghana) samtidigt som det noterades att IPDC-maskineriet effektiviserats (Japan).

Tyskland pekade på det glädjande faktum att principen om press- och yttrandefrihet numera accpepetera över större delen av världen och att det därför är tid att gå från principer till konkreta åtgärder. Etiopien t ex välkommnade pressfriheten i det egna landet men efterlyste, liksom Kamerun, ett utbyte av erfarenheter när det gäller lagstiftning på området. Chile rapporterade också om uppnådd pressfrihet, men slog samtidigt fast att även den "fria pressen" är i händerna på ekonomiska och socioekonomiska omständigheter.

Windhoek-konferensen om pressens villkor i Afrika framhölls som mycket framgångsrik och Niger föreslog att dagen för undertecknandet av den s k Windhoek-deklarationen, 3 maj, skulle bli till en av FN sanktionerad "International Press Freedom Day". Förslaget fick starkt stöd (Frankrike, Togo, Ghana, Venezuela, Zwasiland, Danmark - som dock varnade för övertro på att stora konferenser à la Windhoek kan kopieras). Från biträdande generaldirektören framhölls att det faktiskt redan finns en internationell pressfrihetsdag, den 20 april, och man självfallet inte kan ha två, varefter debatt utbröt om vilket datum som var lämpligast. Till sist enades man om den 3 maj.

Gabon vittnade om översvämningen av främmande filmer, utan relevans till den egna verkligheten, och manade Unesco att bli mera specifik när det gäller åtgärder för att motverka obalansen i nord/syd-relationerna. Kamerun framförde liknande synpunkter liksom Chile, som påminde om att det inte bara är i Östeuropa och i Afrika som "the free flow of information" behöver stöd; det gäller i hög grad även Latinamerika.

Ett gemensamt nordiskt anförande, framfört av Sverige, underströk behovet av att kvinnor får en starkare ställning inom media (DR 302). Frågan om mediakoncentrationen bör inte stanna vid "preparation of a synthesis of research on the impact of media concentration" utan gå vidare till en studie av bl a ägarförhållanden. Vidare framhölls att Unesco bör se sig självt som en global "think tank" där det gamla begreppet "center of excellence" på nytt kommer till heders.

Tyskland gav sitt oreserverade stöd till den nordiska DR 302, och Venezuela lyfte fram ägarskapets koncentration och dess effekt på innehållet vid studier av mediakoncentration. Biträdande generaldirektören kommenterade i sin sammanfattning även det nordiska anförandet och konstaterade dels att en större studie av kvinnor och media kommer att föreligga 1992, dels att det är en fråga om resurser när man kan gå från "a synthesis" till originalforskning när det gäller mediakoncentration; men viljan finns uppenbarligen.

World Press Freedom Committee berömde Unesco för att vara "on the right track" igen och framhöll mötet mellan pressrepresentanter från öst och väst i Paris våren 1990 som ett genombrott. Men viss misstänksamhet från denna "watchdog" föreligger fortfarande: "the devil is still in the small text", som en representant för organisationen uttryckte det. Huvudbetyget var dock: "Unesco's course has shifted and that's very encouraging".

En annan NGO, International Association of Mass Communication Research, uttryckte sig mycket kritiskt när det gäller Unescos forskningsambitioner på mediaområdet. De är inte bara usla, de är nästan totalt frånvarande. Ett minimum av intellektuell reflektion måste finnas i en organisation som Unesco, annars nödgas vi dra oss ur, framhöll talaren. Även Venezuela framförde liknande kritik: "forskning är vital för en intellektuell organisation som Unesco".

De nordiska ländernas gemensamma ändringsförslag (DR 298), som kritiserade att 170 000 dollar tagits bort från Major Programme Area IV och föreslog att medlen istället kunde tas från Major Programme Area II, blev föremål för en livlig diskussion som slutade i legala överväganden: regler förbjuder att man överför en summa på det här viset från ett programområde till ett annat. Danmark uttryckte förhoppningen att pengarna skulle hittas på annant håll så att inte Major Programme Area IV blir det enda prioriterade programområdet som får minskad budget 92-93.

I diskussionen kring IIP föreslog Italien att IPDC, PGI och IIP hålls informerade om varandras verksamhet genom att respektive ordförande

möts en gång om året. Österrike varnade för att "vår tids Alexandria" pågår just nu genom att stora mängder audio-visuellt material förstörs, framför allt i varma och fuktiga länder.

PGI presenterade en strategisk plan för de kommande tio åren, som bl a innefattar grundandet av ett antal "start libraries" i samarbete med IFLA. De nordiska länderna går här i spetsen. IPDC möts även fortsättningsvis varje år, varannan gång i anslutning till general-konferensen.

F. Kommission V. FRED, MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER SAMT UPPHÄVANDET AV DISKRIMINERING; SAMHÄLLSVETENSKAPLIG OCH HUMANISTISK FORSKNING.

16/10 - 23/10
Ordförande: A. S. Slipchenko, Ukraina
Rapportör: R. B. P. Bishawakarma, Nepal

I kommisison V behandlades Unescos huvudprogram V, VI och VII, Unescos program inom humaniora och samhällsvetenskap, fred och mänskliga rättigheter. De olika huvudprogrammen, som delvis överlappar varandra, har synnerligen stor räckvidd och tar upp mycket olikartade frågor. Förutom högre utbildning och forskning inom området behandlas särskilt bl.a. fredsfostran och fredsforskning, filosofi och etik, statistik, utvecklings- och framtidsstudier samt program relaterade till ungdom, ett av de teman som genomgående skall beaktas inom hela verksamheten ;"transverse theme".

De nordiska länderna har länge varit kritiska mot bristen på koncentration när det gäller programverksamheten och den ingalunda självklara uppdelningen i huvudprogram inom kommission V:s område.

Huvudprogram V. Samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning i en föränderlig värld (The social and human sciences in a changing world).

Generaldirektörens representant, Francine Fournier, gav en ingående presentation av programmet. Hon framhöll särskilt att generaldirektören lyckats uppbåda de medel som behövdes för att genomföra ett resolutionsförslag från Spanien, Schweiz, Tjeckoslovakien m.fl., nämligen en studie av de eventuella fördelarna med och tänkbar utformning av ett större mellanstatligt program för samhällsvetenskaperna av hög vetenskaplig kvalitet ("A feasibility study on the establishment of an intergovernmental programme in the social sciences, 26 C/DR. 79. Inom naturvetenskaperna finns denna typ av program sedan länge. I den långa debatten vann detta resolutions-förslag allmän uppslutning. Det beslutades också att en "feasibility study" skulle genomföras.

Många av de 35 delegater som tog till orda framhöll att det var viktigt att Unesco koncentrerade sig på globala problem och skapade program

som inte bara angick västvärlden. Det fanns hos många en stor förhoppning att samhällsvetenskaperna skulle kunna bidra till att identifiera kärnan i olika samhällsproblem, orsakerna till dem och också hjälpa till att finna lösningar till dem. Lite tillspetsat kunde man säga att ju större svårigheter en delegat tog upp, desto ivrigare efterlyste han eller hon samhällsvetenskaplig forskning och problemformulering. Talarna uttalade genomgående sitt stöd för en förstärkning av Unescos samhällsvetenskaplig program.

Många delegater från tredje världen, men också från det f d östblocket, ansåg att Unesco i detta sammanhang hade en väsentlig roll. Unesco kunde via sina program förmedla kunskaper och vetenskaplig metodik till länder där samhällsvetenskaperna ännu inte hunnit så långt i sin utveckling eller hamnat i en återvändsgränd. En inte mindre viktig aspekt tycktes vara att forskningsprojekt med anknytning till en internationell organisation inom FN-familjen erbjöd de inblandade forskarna ett ganska gott skydd i länder där samhällsforskare betraktas som suspekta och eventuellt samhällsomstörtade personer.

Det i denna kommission mycket stora intresset för "Unesco chairs", professurer inrättade av Unesco, visade att den sammantagna bakgrunden till detta var tämligen mångfacetterad. En dylik tjänst betyder inte bara att något land får en "gratisprofessur". Den borgar också för att man som ledare av forskning och forskarutbildning inom ett viktigt samhällsvetenskapligt ämnen får en obunden forskare som också är en internationellt erkänd kapacitet. Det innebär också att forskningsresultaten kan få bättre genomslagskraft och forskarna själva större möjligheter till publicitet och immunitet.

Det gemensamma nordiska inlägget hölls av Danmark, men därutöver gjordes även flera enskilda inlägg av representanter för de nordiska länderna. Trots att det programförslag som generalkonferensen hade att ta ställning till berömdes för sina uppenbara förbättringar när det gällde koncentration och klarhet, vidhöll de nordiska delegaterna den kritik man tidigare framfört och stödde kraftfullt planerna på ett mellanstatligt program med dess möjligheter till programmässigt nytänkande. Bland tänkbara tema nämndes bl a konflikt och konfliktlösning samt kulturell och ekonomisk marginalisering. Vikten av att miljöfrågorna ägnades en samhällsvetenskaplig analys betonades starkt. Delprogrammen om kvinnor som "agents of social change" och urbaniserningen framhävdes som särskilt betydelsefulla.

De nordiska länderna var inte ensamma om att tillmäta dessa frågor särskild betydelse. Även i många andra inlägg kommenterades t.ex. urbaniseringsprogrammet positivt - problemen med växande stor-

städer hör till de mest akuta i många länder. Delegater från länder med stor befolkningstillväxt framhöll särskilt kunskapsbehoven ifråga om demografi och befolkningsproblem. Många delegater refererade också till kvinnofrågorna, till marginaliseringen och fattigdomen samt framhävde att man borde närma sig miljöproblemen från samhällsvetenskapliga aspekter. Öst/väst och nord/syd-aspekter berördes ofta.

Många öst- och västeuropeiska delegationer uttalade sig för fortsatt stöd till Wiencentret. En del förordade att Wiencentret skulle ges ett nytt innehåll (nytt mandat) och nya ämnen, t.ex. "Study of Cultural Priority". Detta blev också kommissionens beslut ("A Reconciliation of Vienna Center"). Den uttalade sitt förtroende för centret och beslöt att Unesco skall arbeta för dess förstärkning och förnyelse.

Statistikprogrammet har byggts upp med bl.a. stort stöd från Sverige. Programmet fick mycket beröm. Inte minst underströks vikten av statistikstöd för utvecklingsländerna. Flera inlägg pekade på betydelsen av statistik för såväl forskning som beslutsprocesser. Flera delegater framhöll särskilt hur lyckad expertkonferensen i maj 1991 varit. Konferensen uttalade därefter sitt stöd för en förstärkning av detta program.

Vad beträffar programmet för filosofi och etik lovprisades detta i 15 inlägg. Filosofins uppgift i världen var stor även om resurserna var små. Tyskland antydde dock att tiden kanske var kommen för en utvärdering av programmet. Turkiet och Peru förespråkade livligt tolerans som ett medel för konfliktlösning. De föreslog i ett gemensamt resolutionsförslag att år 1995 skulle utropas som ett FN-år för tolerans (DR 294). Efter vissa förändringar föreslagna av sekretariatet, godtogs detta resolutionsförslag.

Huvudprogram VII. Unescos bidrag till fred, mänskliga rättigheter och upphävandet av alla former av diskriminering (Unesco's contribution to peace, human rights and the elimination of all forms of discrimination).

Diskussionerna om Unescos programverksamhet kring fred, mänskliga rättigheter och upphävandet av all slags diskriminering hölls huvudsakligen i vad man kallar positiv anda. Flera länders delegater tog dock kritiskt och med intensitet upp Gulfkriget. I många inlägg framhölls också faran och tragiken med ökande etniska motsättningar runt om i världen. Många delegater framförde sina förhoppningar att apartheid äntligen är på väg att försvinna.

Norska styrelseledamoten Ingrid Eide gjorde ett inlägg, där hon pekade på att i de mänskliga rättigheterna också låg frihet från nöd. Hon föreslog att fredsforskning skulle ingå i det samhällsvetenskapliga programmet. Asbjörn Eide från Norge gjorde en kritisk tillbakablick på Unescos arbete med de mänskliga rättigheterna och undervisning om internationell förståelse. Båda delarna hade blivit lidande av oklarheter förorsakade av olösta ideologiska konflikter. Senare tids klarlägganden i sådana grundläggande frågor skulle också ge Unescos program nya möjligheter. Mot denna bakgrund hade han stora förväntningar på 1993 års konferens om undervisning i de mänskliga rättighterna och under-strök att de borde specificera åtgärder på skilda nivåer och gentemot olika målgrupper inklusive polis, militär och fängelsepersonal.

Rapporter från två kongresser lades fram på mötet: kongressen i Yamassonkro med temat "Culture of Peace" och den i Sevilla som resulterade i "The Seville Statement on Violence", uppföljningen av dessa tillmättes allmänt stor vikt.

När det gällde program VII 1. 2, undervisning för internationell förståelse, framhöll flera medlemsländer att här rörde man vid själva kärnan i Unescos verksamhet. Genom utbildning och undervisning kan freden ges en grund och vidare kan förståelse för andra folk och kulturer utvecklas. Associated School Project (ASP) fick mycket beröm. Många ville ha en ökning av såväl nivån i progammet som antalet deltagande skolor. Särskilt intresse visades här från Östeuropa och Sydamerika.

Det nordiska inlägget hölls av Finland, som bl.a. framhöll att de grundläggande värderingarna när det gäller fred och mänskliga rättigheter måste in i diskussionerna om undervisningens innehåll inom alla skolformer. Den kommitté som Unesco tillsatt för att arbeta med undervisning för det 21 århundradet stöddes i det nordiska inlägget, liksom planerna på att revidera Rekommendationen om undervisning för internationell förståelse, samarbete och fred och undervisning om de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna från 1974. De nordiska länderna menade att den internationella utbildningskonferensen (IBE-konferensen i Génève) 1994 skulle vara ett lämpligt forum för granskningen av denna rekommendation. I inlägget underströks också behovet av såväl samarbete som arbetsfördelning inom FN-systemet när det gäller de mänskliga rättigheterna. Unesco har här en potential som "clearing house".

Bilaga 1

Anförande av utbildningsminister Per Unckel, 18 oktober 1991

"Mr Chairman of the General Conference, Mr Director-General, Excellencies, Ladies and Gentlemen,

Let me first of all, Mr Chairman, join previous speakers in congratulating you warmly upon your election as Chairman of Unesco's 26th General Conference.

Mr Chairman, as we all know one can look upon Unesco in different ways, depending on which of its many roles one wants to stress. Let me here put forward Unesco's function as a meeting-place. Unesco serves its tasks best by providing a forum where experts and politicians meet in order to find solutions to common problems. It is important to preserve this role of Unesco as a meeting-place for people with different backgrounds. Unesco has the mandate to make people meet. Therefore, one of Unesco's primary tasks is - and should be - to promote cross-cultural relations.

Mr Chairman, the relationship between freedom and democracy on the one hand and peace and stability on the other is of central importance. It goes for Europe and it goes for all other parts of the world too. The democratic developments which we have seen in so many parts of the world, particularily during the latter half of the 1980's are therefore encouraging. We can witness promising developments in many parts of Africa. And this past decade saw a return to democray in Latin America. The demands for democracy have become a powerful force. We are convinced that these demands will prevail.

Needless to say, this process confirms the purposes for which the United Nations system was created. Unesco can and should play an important role in this respect. Now is the time to do more than ever.

The United Nations system should take an active part in the defense of human rights in all countries. These efforts have to be further developed. To safeguard freedom of speech is especially important because this right is an indispensible part of human dignity. We have too often witnessed serious violations of this and other human rights. Working

for the respect of these rights is a vital aspect of efforts to achieve international peace and security.

Mr Chairman, Europe has experienced a revolution of liberty. New conditions and opportunities have opened up in our part of the world. Communism has been defeated in one country after the other. We welcome our friends in Central and Eastern Europe into the family of free and democratic nations. Your new freedom will be of outmost importance also for cultural and intellectual growth in our part of the world.

In this context, I note with the greatest satisfaction that Lithuania, Estonia and Latvia have been installed as members of Unesco. The Swedish Government welcomes with enthusiasm these states - which are especially close to our hearts - into the Organization and looks forward to continued close contacts. We also welcome the state of Tuvalu.

With the democratization of Central and Eastern Europe, old, artificial barriers have been demolished. This is most encouraging. We now bear a joint responsibility to prevent the erection of new barriers, which might lead to a renewed division of the European contintent. The new democracies must be included in a closer co-operation with the other countries in Europe, be it political, economic, cultural or in other fields. In different ways - bilaterally and in co-operation with other governments - Sweden has tried to promote the change to freedom and democratic systems. This commitment stands firm.

I would like to underline that the efforts of the Swedish government in Europe will not affect our assistance to other parts of the world. But we will stress the importance of freedom, democracy and a market economy as the tools necessary to shape a brighter tomorrow. Freedom is an integrated part of true development.

Some Member States, notably in East and Central Europe, want Unesco to play an active role to strenghten democracy. In Dr 80 presented by the USSR, Belyrussia and Ukraine, there is a request for the Director-General inter alia to draw up a special intersectoral programme to support the introduction of democratic reforms and strengthening parliamentary forms of democracy in the countries of Eastern Europe. In Dr 62 Czechoslovakia is asking for support, especially in Major Programme Areas I, II and III to countries in the period of their transition to democracy.

Mr Chairman,the future is impossible to be foreseen. That is the only thing we can foresee! Developments will take place which we cannot

predict in our Medium Term Plan, the base for our Programmes. Consequently, there must be some flexibility within the planning process and in the plans. The organization must be able to respond to well defined and relevant requests for support, based on changes in the national or global scene. And Unesco should be able to do so without having to redefine the over-all priorities laid down by the General Conference.

Mr Chariman, during the last few years, and especially the last nine months, the momentum of reform in Unesco has grown stronger. The Secretariat has initiated a reform programme largely based on the so called Hammarkjöld Report. At the same time the Executive Board has also been subjected to certain important reform proposals, one of which has a direct link to a Swedish proposal put forward 20 years ago.

Let me say that Sweden supports these reform efforts wholeheartedly. They will in our view lead to a more efficient Unesco, both as far as the Secretariat and the governing bodies are concerned. We hope that this positive momentum will be maintained and strenghtened in the next few years. It is only through a strong, effective and important Unesco that we can attract all governments to become and stay members of the Organization.

Mr Chairman, let me add that we very much regret that some states have chosen not to be present here as members of Unesco. Unesco cannot fulfill its mandate or its functions properly so long as it is not a truly global organization. We hope it won't last long before universality is restored.

Mr Chariman, in 1988 the Nordic countries set up a project on how we could find contributions to the discussion on the reform of the United Nations in the economic and social fields. The final report has been published recently. One of the conclusions of the project is that the specialized agencies, among them Unesco, ought to strenghten their "centre of excellence" role in order to become more qualified and relevant within their mandates. This would enable them better to meet the needs of all Member States for advice and analysis in matters of global concern.

The study holds that the specialized agencies first and foremost have an analytical and normative function. As regards operational, extra-budgetary activities, it is stressed that these must be organized in such a manner as to allow their governing bodies to ensure that established

priorities are not watered down. On the issue of governance and leadership, the study has come to the conclusion that the "meeting place" function is distrinctly different from that of the operative or "executive" function. It is recommended that these two roles be better defined to form a coherent whole.

If we want Unesco to accept these challenges and to become a true "centre of excellence" we must not only look at the draft programme and budget, but also discuss how we want Unesco to function.

For many years a debate on decentralization has been going on in Unesco. Various models have been presented. Some of these ideas tend either to suggest "miniunescos" or local offices for one region or for one of Unesco's many fields of competence only.

We believe that the solution should be to rely on existing structures in Member States, rather than creating new ones. A regional office for science and technology could be connected to an existing institution such as a research council or a university.

These ideas on decentralization should also be seen in the light of the Information Resources Development Plan. During the last Session of the General Conference an elaborated plan was presented. The new plan is more modest, and I hope that it will be adopted. We cannot expect Unesco to fulfill its role in the international community, if it does not have adequate equipment and a well trained staff. A complex organization like ours must function properly. In the same way as we put high demands on our national authorities, we must be able to ask for the same standard in Unesco's work.

If the quality of the work, the administration and the equipment in Unesco is not up to modern standards, we will find ourselves in difficulties at home, when asking for support for the Organization. Not only when we are asking our experts to take part in the actual work of the Organization but also when we bring up questions of financial support.

Today there exists a number of organizations trying to fulfill almost the same tasks as Unesco. There are, of course, differences between these organizations. Some are regional, some cover only one field of Unescos. But there is competition. This means that the organization which is best, that is the organization which best meets the demands of the professional circles and of our governments, will be of greatest interest to them. I don't want to see the interest shifting away from Unesco. I want Unesco to be interesting, relevant and efficient. I want our best

experts to take part in its work. It is up to all of us to make this come true.

Mr Chairman, I find it important for us to discuss not only what we get from Unesco but also how we can contribute to its work. And in this context let me underline the importance of the work carried out by the Non-Governmental Organizations.

If we want Unesco to function in a more efficient way, if we want its acitivities to be interesting and rewarding for those who participate, we must also be prepared to pay our contributions. We cannot expect to get good results from our Organization if we don't see to it that it has the financial resources which we ourselves have decided upon in the General Conference.

It is disturbing that governments sometimes seem to speak with two tounges - one when the budget is adopted and the rules of payment set, and another when it comes to actually paying the contributions. It is equally highly unsatisfactory that the the interest payments on the loans that the Organization is forced to take up should have to be paid by those governments which loyally and promptly fulfill their obligations.

Mr Chairman, the main task for this Session of the General Conference is to discuss the Draft Programme and Budget 1992-93. We very much support the attempts to further concentrate the programme to some defined priority areas. My delegation will present its more detailed views on the draft programme and budget in the commissions.

The over all impression, based on the opinions of many authorities, Non-Governmental Organizations and others in Sweden, is that we feel that Unesco is moving in the right direction.

Mr Chairman, let me finish by mentioning briefly two specific issues. In 1992 the United Nations Conference on Environment and Development will be opened in Brazil. It is essential that the co-operation between Unesco and the Preparatory Committee and the Secretariat of the Environmental Conference is active and includes both science and education at all levels. Education and awareness buildning in the field of environment and development are issues that fall naturally within Unesco's mandate. They should be given special attention. Unesco should play the key role in developing environmental educational programmes oriented towards a sustainable development and directed towards each and everyone.

Another issue which has been introduced on the agenda recently is the question of preparing a World Report on Culture and Development. We have been looking favourably on the idea of such a report, since we

feel that a report of this kind would increase our knowledge, not only on the situation of culture in the world of today, but also bring up important questions of the cultural dimension of development. We will follow the debates on the report very closely. It is my hope that the General Conference will take a positive stand on this issue.

Thank you, Mr Chairman and delegates for your kind attention."

Bilaga 2

Nordiskt inlägg presenterat av Ingrid Eide, Norge: World Report on Culture and Development

Mr Chairman, this intervention will focus on item 15.3, World Report on Culture and Development, and I have the honour to speak on behalf of all the Nordic countries; Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden.

There is hardly any need to convince and convert the delegates in this room to seeing the significance of culture in the life of individuals, nations and states.

Over the last half century we have, via Unesco, forged instruments to protect humankind's cultural heritage, and we have engaged in international cooperation to enchance creativity and facilitate cultural participation. As Memeber States and professionals we have taken pride in providing access to our cultural treasures, and we have been priviliged by an unprecedented exposure to a multicultural world's ingenuity and creativity.

Still - this is not the moment for complacency. We know how hard it is to argue the case of culture when resources are allocated at national and international levels. It is a fact that the International strategy for the 4th United Nations Development Decade pays scant attention to the cultural dimensions of development. The UN Decade for Cultural Development had, however, placed the cultural dimension of development high on its agenda.

Apparently there is a gap between those who design development paradigms and determine economic policies, and those who focus cultural factors in their disciplines and practise. This gap can only be bridged by competent, interdiscipinary efforts and - eventually more holistic approaches to real problems. We may also need more concerted efforts by the UN system; joint action and better coordination are means to this end.

On the world scene, in countries wide apart, the local differencies between peoples can unfortunately fuel local conflicts. This fact contrasts both historical and present day evidence that multicultural socie-

ties also hold great potential for enriching, spiritually and materially the communities and states concerned. These issues are both sensitive and complex and warrant careful analysis by the most knowledgeable, experienced and openminded women and men. We shall need their advice on how to develop our societies with freedom and co-existence as basic norms.

These are but some of the reasons why many delegations at this General Conference have arrived at the conclusion that Unesco and the UN jointly should establish an independent, international commission entrusted with the task of raising our awareness and increasing our understanding of the interrelatedness between development and culture, and of the potential of the culture sector as an area for development and international cooperation.

Unesco which aims to build intellectual capacity and ethical responsibility cannot avoid complex issues, and pretend that challenges are not manifest - or can be easily resolved. This General Conference gives us a unique opportunity to take this initiative. We can then communicate our decisions to the UN - with the expectation that Unesco's Member States will endorse it also in the General Assembly.

By having the discussion here today, we are already contributing to what must be a true characteristic of the commission's work: a participatory process whereby concerns, expectations and ideas for a future agenda are launched.

But the Commission must also be allowed time and resources to reflect together, analyze and publish its documentation on the various issues examined. The Commission must be composed to ensure fruitful, innovative and relevant work. Building on the experiences of other Commissions, such as the Brundtland Commission on environment and developement, the Palme and Brandt Commissions on disarmament and North South relations respectively - or most recently the South Commission's report that concludes the Commission's work. Without a report, it is likely that the participatory process comes to a stand still. The report will be needed for all of us - and not least Unesco and the other UN agencies to engage in longer term follow up. Because of the independence of the Commission, Unesco will be able to choose freely from its agenda such action that the organization - and we as its constituents - consider relevant and manageable.

I shall not endeavour to repeat in this intervention the various points covered by the draft resolution before us. Some of you have rightly commented that its length and detail are extraordinary for this organi-

zation. I agree, but this was done to meet a demand for information prior to the debate here today. Until yesterday, we had no background document from the secretariat, and a draft resolution with less detail would, I fear, have been considered too vague to inspire interest and opinions.

Many members of the Executive Board and delegates to the General Conference have generously contributed ideas and arguments - both pro and contra on the proposal. We are particularily grateful to the many co-sponsors. The Secretariat must be commented for having produced - at short notice - a valuable background document that refers to the many debates preceding the one today.

It is time we emerge from indecision to action, and that we, in so doing, converge in our thinking on how to establish a commission, how to provide it with the necessary means, and with the opportunities to launch a wide-ranging, multi-level participatory process.

Unesco's economic situation does not permit its financing the Commission's work, and extrabudgetary funding will be required. Norway has announced its commitment to a contribution of USD half mill., expecting that others will follow, and that the Commission itself will exercise good economy in its mobilization and use of all resources at its disposal.

In his note on the draft resolution the Director-General comments on the budget for the Commission and the level of funding required for it to be established and start working. He proposes that at least 75 % of the cost estimated in the background document 26 C/127 should be paid to the special account for the Commission or be firmly committed.

We are in general agreement with this caution - and still somewhat reserved: financing may well depend on how the Commission is perceived - or in other words: its credibility. Donors may also take an interest in financing specific activities that the Commission is planning. But his presupposes that the Commission is established - with the proviso that sufficient funding will be fortcoming - and that it can enter a pilot phase of its work. We would therefore advice a lower level of funding than the 75 % proposed as a precondition. We would also suggest that savings can be made in the budget. It seems to us so generous that it will be rather difficult to reach the target set, at least initially.

The draft resolution is written on paper, not carved in marble. Improvements are of course possible. The note by the Director-General contains

valuable additions and reformulations. We expect, Mr Chairman, that this debate will further develop the draft resolution's ideas on the substantive work of the Commission. Our spoken words need be communicated both to the UN in New York, as appropriate, and to the Commission - if and when established. Against this background the Commission will have to specify as well as evolve its mandate. It must be open to the diversity of the world and the needs of its inhabitants for cultural dignity and identity as well as economic well-being. This is what the cultural dimension of development is all about.

Bilaga 3

Svenskt inlägg presenterat av Carl-Johan Kleberg

Mr Chairman,

In the beginning of the debate to-day the Norweigan delegate, Ms Eide, talked on behalf of the Nordic Countries about the proposed World Commission on Culture and Development. Let me repeat that Sweden strongly supports her statement as well as the project. In this intervention I will present some comments on the planning of the Cultural Decade. But first let me make some comments on interventions in the debate on the World Commission.

It is very satisfactory that - in spite of difficult working conditions - the idea of a special commission and report has got considerable support in a number of interventions today, as well as during the European conference of Decade Committees in Oslo in May. The task of the commission is important but none the less difficult. It is inevitable, natural and also stimulating that many opinions have been expressed. But now it is important to get on to a fruitful decision within a short time. Here I will sum up some aspects that my delegation find important for the deliberations in the proposed working group.

As it is said in the paper from the Secretariat a complete intellectual independence is essential for the status and work of the commission. That is decisive for its respect and credibility. I think that this prerequisite must be included in the terms of reference. A consequence is that the Commission should have a decisive influence over all matters also concerning the choice of its secretariat, even if the formal decisions are taken by the Director General.

The terms of reference must be open giving a very wide responsibility to the Commission as is stated above. But at the same time these terms should present a frame that is clear enough so as to convince those who are invited to finance the project that the final product will be useful and shed light on important conditions and aspects and provide the basis for further national and international initiatives. I will also stress the importance of the fact that Unesco in the future will also have a much better basis for decision making on its cultural programme as well as other sectors, most notably the social sciences.

My delegation looks with a certain concern upon the condition set up in p 6 in the comments of the Director General stating that 75 % of the costs must be firmly committed before July 1:st 1992. The total cost must of course depend on the work plan of the Commission. All calculations made now must of course be preliminary. It will take some time before a Commission is created and can make plans and a budget. The commission will need some time for contacting contributors, who also need time for considering the applications. The trouble that Unesco has had when it comes to financing the International Decade Pro-gramme shows that money is not easily available, even if the demands are well motivated. If this conference will produce a constructive solution on how to set up a commission, the financing of this truly international project will demand considerable efforts from all interested member states. My country, Sweden, will give the report on Culture and Development priority concerning extra budgetary funding.

The preparation of a report on culture and development will add to the Decade an element - so far lacking - that is a overriding, innovative project that hopefully will create debate but also action in all member states.

The Swedish Decade Committee is planning to elaborate a survey of Swedish cultural relations, influences and exchanges, with the surrounding world thus hopefully contributing in a concrete way to the work of the planned World Commission.

For all the planning done on the national level in my country the activities of the Central Decade secretariat in Paris have until now played a limited role. We see few direct links to the strategy decided by the General Conference four years ago. In the introduction of the Chairman of the Intergovernmental Committee we find promises for an improvment of the activities from the centre in the future. In the programme for 92-93 we find a section with resources of 1,4 million dollars for Decade activities. You cannot expect too much to be carried through by such a small sum. The summary in appendix XI of activities relating to the World Decade gives a more positive picture and as much as 9 million dollars are proposed for activities covering all objectives set up for the Decade. We hope that all the projects included in that list could be integrated into a real substantial plan for Unescos Decade activities.

The international programme, that now is the main responsibility of the Intergovernmental Committee has many interesting project ideas but is evidently still lacking money for further realization. Consequent-

ly the Director General has raised questions to this conference about is future existence. During the last General Conference my delegation

expressed doubts whether it was realistic to present an international programme instead of supporting the existing important projects in the regular programme or adding new projects. Such a solution would have been in line with the general priority to concentrate the programme. Now when the idea of an international programme has been introduced we approve the proposal to keep it at least for a limited period, even if it is not clear to which extent extra budgetary funds will be available. As I have already mentioned my country gives the Report on Culture and Development a priority considering extra budgetary funding.

Bilaga 4

Svenska delegationen

Den svenska delegationen vid 1991 års generalkonferens bestod av

Som ombud: Statsrådet Per Unckel (delegationens ordförande) och Birgit Friggebo, statssekreteraren Bjarne Kirsebom samt ambassadör Håkan Wilkens,

som ersättare: direktören Göran Löfdahl, riksdagsledamoten Larz Johansson, f riksdagsledamoten Ingegerd Wärnersson, departementssekreteraren Anders Falk samt ambassadsekreteraren May Ann Ramsay,

som sakkunniga: riksbibliotekarien Birgit Antonsson, departementssekreteraren Anita Jonsson, byråchefen Carl-Johan Kleberg, f riksdagsledamoten Inga Lantz, departementssekreterarna Birgitta Lindencrona och Monica Martinsson, skolrådet Kerstin Mattsson (Skolverket), f riksdagsledamoten Kaj Nilsson, kulturredaktören Nils Gunnar Nilsson, avdelningsdirektören Clas Olsson (SIDA), generaldirektören Erland Ringborg, f riksdagsledamoten Birgitta Rydle, sakkunnige Åke Sanell (finansdepartementet), departementssekreterare Marie Sjölander, rektorn Birgitta Stymne, generaldirektören Carl Tham samt avdelningsdirektören Gudrun Vahlquist (Kulturrådet).

Bilaga 5

Utdrag ur brev till generaldirektör Federico Mayor från den svenska delegationen efter generalkonferensen 1991:

"The Swedish National Commission for Unesco, appointed by the Swedish government, has 16 members where some members i.a. represent either a government agency such as the National Council for Culture, the National Board of Schools, the National Library and SIDA or the political parties of the Parliament. The commission took very actively part in the preparation of the work for the 26th session of the General Conference and 13 members of the commission were present during the General Conference.

For many members of the National Commission this session of the General Conference was the first one they attended. During its meeting in November the Commission discussed its experiences of the General Conference. It is our hope that our views and experiences might be of some value for the planning of the next session of the General Conference.

Many Swedish participants, with experience from the Swedish Parliament, felt that the way the debates were organized was ineffective. Most commissions (and the plenary) lost hours by not starting at the right time and by not quickly solving practical matters in the commission, like organizing the list of speakers, or methods on how to deal with draft resolutions.

Regarding the General Policy Debate, we feel that the interventions here serve two purposes, one is for Unesco, the other for the audience at home. However, closely related to the first purpose is the fact that ministers could benefit a lot form listening to their colleagues from other countries, to learn of their experiences and to meet them in a genuine debate. We feel that the interventions in the General Policy Debate, although of great relevance to Unesco, were not given the proper attendance. And the way the debate now is organized, it is practically impossible for ministers to take part in a proper debate with each other.

One way of improving the role of Unesco as a meeting-place could be that the ministers (or those taking part in the General Policy Debate) were asked to send in their interventions a forthnight before the

General Conference. The General Policy debate could then be given two days, when all ministers attend and debate. Such a debate should be very briefly introduced by the Director-General, based on the interventions sent to him.

An "open" debate like this, would be of much greater value to the ministers and to Unesco. If ministers know that their colleagues will attend such a debate/meeting they will be present in order to get new views and ideas. Furhermore, this type of debate would also improve the opportunities for the Ministers to meet socially, which is also an important aspect of international co-operation.

Another general impression is that the Executive Board which shall, according to the Constitution, direct the General Conference has not completely fulfilled its task. The debates in the Commissions were not always very exciting and did not enrich our participants.

We would like to see the work of the commissions improved. We would like our participants to come home with new ideas and impressions, and inform in public and in private of their good experiencies from the General Conference. We would also like them to present their views, as experts, to other member of the commissions. The commissions do not have to deal all the time with the details of the C/5 only.

We believe that this could be achieved by some small changes. First, each programme commission (Commissions II-V) should have one main topic to discuss, this topic should be introduced by a key-note speaker. The topic and the speaker could be chosen by the Executive Board. This would give Unesco a new input to its work, in line with the ideas on a Forum for intellectual co-operation.

Second, the programme commissions should not be too much concerned with the budget. In the debates in the commissions, the draft programme could be separated from the draft budget. Let the Executive Board suggest, in advance, a preliminary sum for each commission. Each commission would then know its budget and could work for some days and discuss primarily programme-matters. After that debate officials of the national commissions or permanent delegations could deal with the financial issues, i. e. trying to find sums for the various D.R:s, shifting resources from one subprogramme to another, within the "given" budget.

We know that this idea, that the commissions being "alotted" a sum in advance, is not in line with the way the General Conference has operated, but it can be arranged without altering the Constitution.

Furthermore, to our knowledge, it has never happened that resources have been shifted from one programme commission to another during a General Conference, even if this possibility has been one of the reasons for taking the decisions on the budget one of the last days of the General Conference.

Consequently, the work in the commissions would be much easier if the resources were "fixed" (in a preliminary way) in advance.

Needless to say, this means that we are very much against the reserve set aside for draft resolutions. If a Member State wants to increase the resources of one activity it should either find the resources in the draft budget or convince the General Conference that the total budget should be increased.

During this session of the General Conference the Nordic countries introduced one draft resolution which caused a lot of problems. Our idea was to transfer a small amount of money from Major Programme Area II to Major Programme Area IV. We learned that the General Conference could not handle such a draft resolution without problems. First there was great uncertainty where it should be debated, second it was great uncertainty as to whether it was admissable or not.

We believe that it should be possible for Member States to introduce draft resolutions dealing with two Major Programme Areas, especially if they do not suggest expanding the total budget.

We would therefore like to suggest that the Executive Board well in advance before the next General Conference gives us clear interpretations of rule 78 in the Financial Regulations, so that this type of problem can be avoided in the future.

It is our hope that these suggestions may be of interest to you, when the next session of the General Conference is being planned. In particular, we would like to underline the importance of the smooth running of the work in the commissions, list of speakers, punctual start of sessions, etc."

Skriftserien har utgivits sedan 1979. Beställningar: Svenska Unescorådet, Utbildningsdepartementet, 103 33 Stockholm, tel 08 - 763 1954, 1950, fax 723 11 92. Skrifterna är gratis.

Nr 1/1991. FNs internationella läskunnighetsår 1990: **A decade of reading research in Sweden,** Ingvar Lundberg.

Nr 2/1991. Deklaration och rekommendationer om undervisning i miljöfrågor. Antagna 1977.

Nr 3/1991. FNs internationella läskunnighetsår 1990 **Till systrars hjälp** om alfabetisering av kvinnor i tredje världen.

Nr 4/1991. FNs internationella läskunnighetsår 1990 **Världskonferensen utbildning för alla, Jomtien, Thailand, 5-9 mars 1991.**

Nr 5/1991. FNs internationella läskunnighetsår 1990 **Jomtien - och se'n?.** Rapport från den svenska nationalkommittén för FNs internationella läskunnighetsår 1990.

NR 6/1991. Rekommendationer för vård av inhemska och folkliga kulturtraditioner antagna vid Unescos generalkonferens 1989

NR 1/1992. Women and literacy; yesterday, today and tomorrow Symposierapport.

Nr 2/1992.Evaluation of higher education in a changing Europe Seminarierapport.

Nr 3/1992. Rapport från UNESCOS tjugosjätte generalkonferens 15 oktober - 7 november 1991 avgiven av den svenska delegationen

Nr 4/199. The status of the artist, utdrag ur betänkandet "Konstnärens villkor" avgiven 1990.

Nr 5/199. Vad är UNESCO? Grundläggande information om Unesco och Svenska Unescorådet.

REGERINGSKANSLIETS
OFFSETCENTRAL
Stockholm 1993